

Εισαγωγή στην έννοια της *Δημιουργικότητας*

Λίλλη Μόνικα,
Σύμβουλος Εκπαίδευσης Καλλιτεχνικών
μαθημάτων και Ερευνήτρια του Ελληνικού
Ανοικτού Πανεπιστημίου

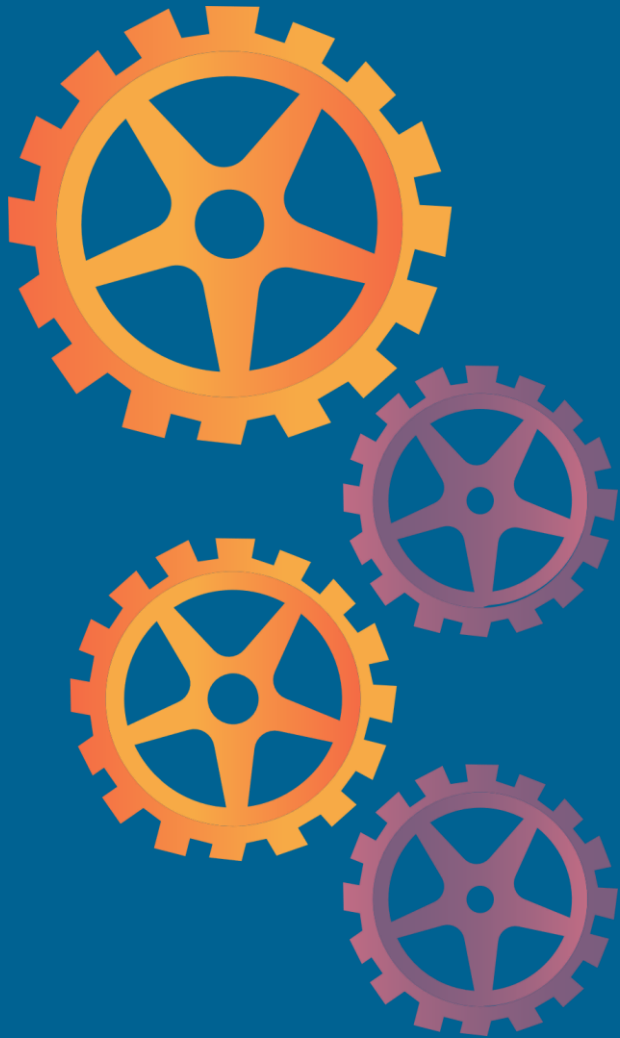
Τι είναι η Δημιουργικότητα;

Ως Δημιουργικότητα ορίζεται:

«η παραγωγή καινοτόμων και κατάλληλων ιδεών σε οποιοδήποτε πεδίο της ανθρώπινης δραστηριότητας, από την επιστήμη, στις τέχνες, στην εκπαίδευση, στις επιχειρήσεις, στην καθημερινή ζωή».

Οι ιδέες πρέπει να είναι νέες και κατάλληλες για την ευκαιρία ή το πρόβλημα που παρουσιάζεται.

(Amabile, 1997, Motivating creativity in organization: On doing what you love and loving what you do)

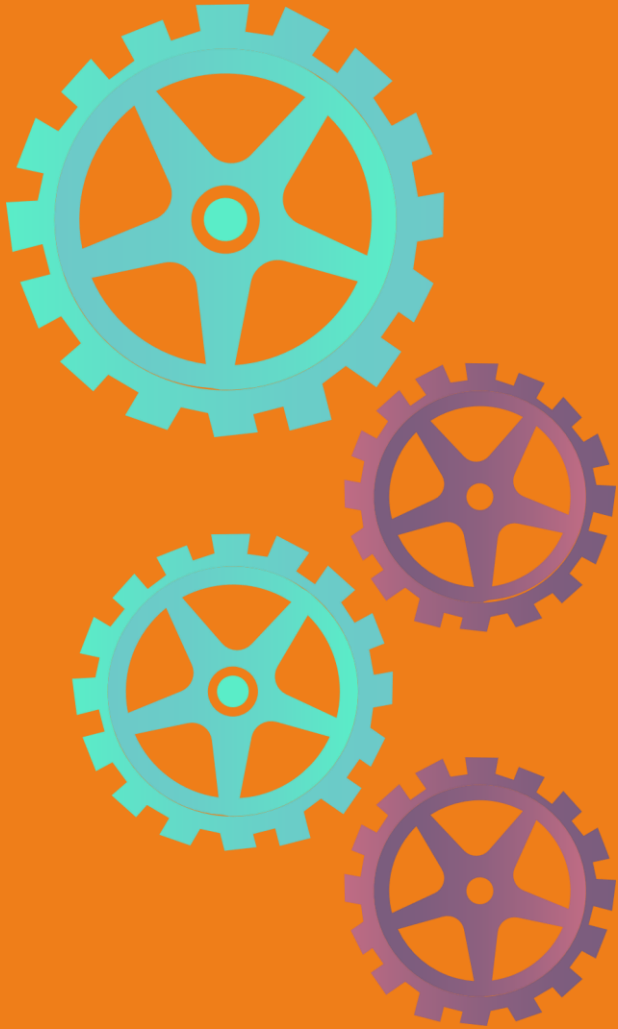

Τα βασικά χαρακτηριστικά της Δημιουργικότητας

Η Δημιουργικότητα είναι:

- Μια σκόπιμη νοητική λειτουργία που κάθε άτομο μπορεί να επιτελέσει σε κάποιο βαθμό.
- Εξελίσσεται μέσα από μια αναγνωρίσιμη διαδικασία και επαληθεύεται μέσα από τη μοναδικότητα και τη χρησιμότητα του αποτελέσματος.
- Η δημιουργικότητα μπορεί να βελτιωθεί μέσω της εκπαίδευσης.

(Ford & Harris, 1992, The elusive definition of creativity)

Μια σύντομη ιστορική αναδρομή

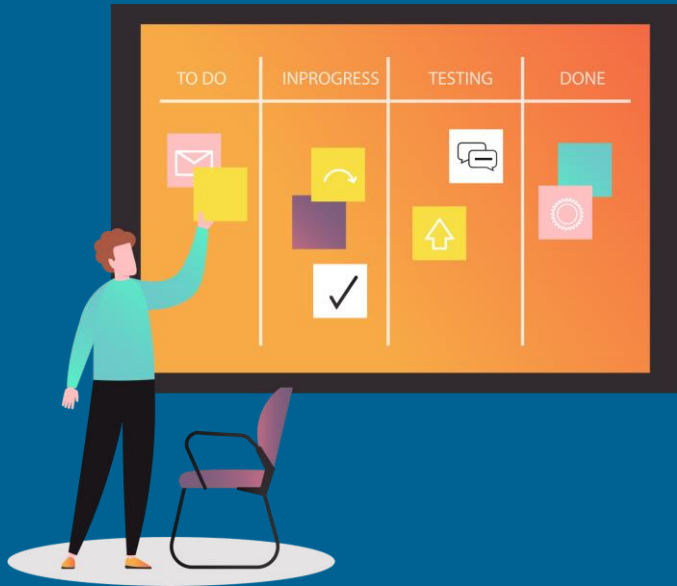
- ✓ Η δημιουργικότητα, η αποκλίνουσα σκέψη και η καινοτομία είναι από τις **βασικές δεξιότητες του 21ου αιώνα**
- ✓ Εκτός από θεμελιώδη στοιχεία της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, είναι επίσης καίριας σημασίας για την ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας
- ✓ Η εντατικοποίηση της έρευνας για το θέμα αυτό ξεκίνησε μετά την ομιλία με την οποία ο **J. P. Guilford** αποδέχτηκε την προεδρία της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας το **1950**
- ✓ Σε αυτή την ομιλία, ο Guilford τόνισε την ανάγκη για συστηματική διερεύνηση αυτού του φαινομένου και προέτρεψε τους συναδέλφους του να το μελετήσουν ως ξεχωριστό ανθρώπινο χαρακτηριστικό

Η πορεία προς τη Δημιουργική Σκέψη

- ✓ Η δημιουργικότητα δεν εξαρτάται αποκλειστικά από το ταλέντο
- ✓ Σημαντικά στοιχεία έχουν δείξει ότι η έντονη **προσπάθεια** και τα **ισχυρά κίνητρα** μπορούν να παίξουν κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη και ενίσχυση της δημιουργικότητας
- ✓ Τα **κοινωνικά και εκπαιδευτικά περιβάλλοντα** διαδραματίζουν επίσης κεντρικό ρόλο, καθώς μπορούν να υποστηρίξουν ή να υπονομεύσουν την ανάπτυξη των δημιουργικών μας δεξιοτήτων

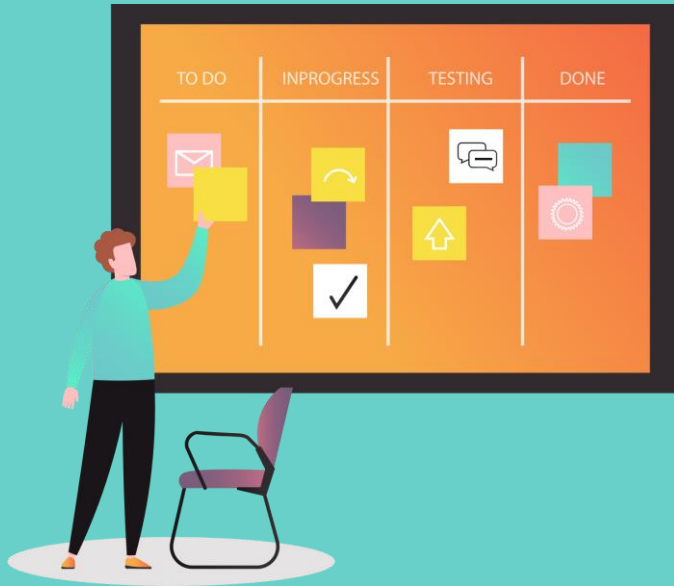
Το εύρος της Δημιουργικότητας

- ✓ Η αρχική αποκλειστική σύνδεση της έννοιας της δημιουργικότητας με τον κόσμο της καλλιτεχνικής δημιουργίας έχει επανεξεταστεί
- ✓ Το ερευνητικό ενδιαφέρον έχει σταδιακά μετατοπιστεί σε άλλους τομείς, όπως η **επιστήμη**, τα **μαθηματικά**, η **μηχανική**, οι **επιχειρήσεις** και η **αρχιτεκτονική**
- ✓ Η δημιουργικότητα έχει προστεθεί στους **μετρήσιμους παράγοντες επιτυχίας** σε τομείς όπως η εκπαίδευση, οι επιχειρήσεις και το γενικό κοινωνικό πλαίσιο της καθημερινής ζωής

(Crompton, 1999, Definitions of creativity)

Τα 4 χαρακτηριστικά της Δημιουργικής διαδικασίας

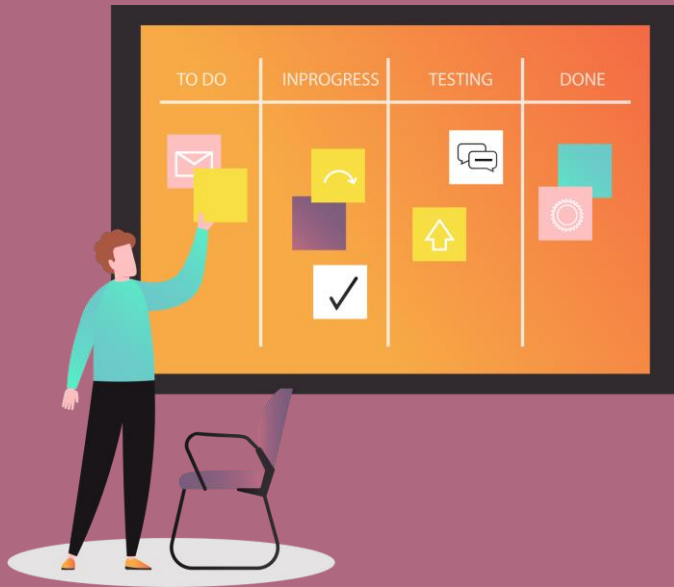

- **Φαντασία:** είναι πάντα απαραίτητη εφόσον πρόκειται για διαδικασία δημιουργίας κάτι πρωτότυπου
- **Σκοπός:** η φαντασία τίθεται στην υπηρεσία ενός συγκεκριμένου σκοπού
- **Πρωτοτυπία:** παράγεται κάτι εγγενώς πρωτότυπο ή πρωτότυπο σε σχέση με το πρότερο αποτέλεσμα
- **Αξία:** βρίσκει εφαρμογή και έχει αξία για το σκοπό για το οποίο δημιουργήθηκε

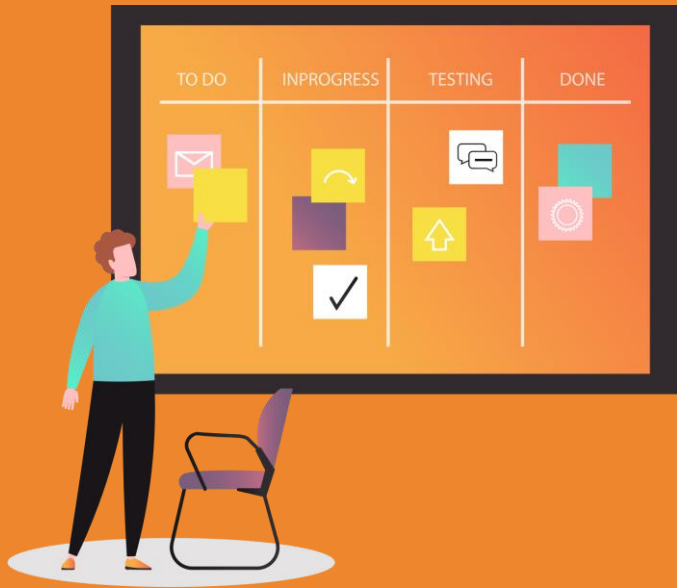
Η δημιουργικότητα περιλαμβάνει όχι μόνο τη **δημιουργία** ιδεών, αλλά και την **αξιολόγησή** τους, και την ικανότητα να επιλέγεις ποια ιδέα είναι η πιο κατάλληλη για τη λύση ενός προβλήματος

(Ernesto Villalba, 2008, On Creativity Towards an Understanding of Creativity and its Measurements)

Για ποιους λόγους η Δημιουργικότητα θεωρήθηκε *βασική δεξιότητα του 21ου αιώνα*

- **Η πραγματικότητα στον 21ο αιώνα αλλάζει με πολύ γρήγορους ρυθμούς.** Η συχνότητα των επιστημονικών και τεχνολογικών καινοτομιών που επιφέρουν κοινωνικές αλλαγές με επιπτώσεις που αλλάζουν τη ζωή έχει αυξηθεί εκθετικά (Καινοτομίες στην τεχνολογία των υπολογιστών, την ιατρική, το διαδίκτυο κ.λπ.)
- **Ο ρυθμός της καινοτομίας του 21ου αιώνα οδηγεί σε μικρότερους κύκλους ζωής των προϊόντων**
- **Η διάβρωση της γραμμικής πορείας της σταδιοδρομίας** (η αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται πλέον από ζωτικής σημασίας διασυνδέσεις μεταξύ των τομέων. Οι σημερινοί φοιτητές μπορεί να αλλάξουν δουλειά πολλές φορές σε αυτό το συνεχώς μεταλλασσόμενο επαγγελματικό περιβάλλον)
- **Η δημιουργικότητα, η καινοτομία και η ευελιξία του νου** αποτελούν χαρακτηριστικά που εκτιμώνται ιδιαίτερα στους επαγγελματίες και στα επιχειρηματικά μοντέλα του 21ου αιώνα

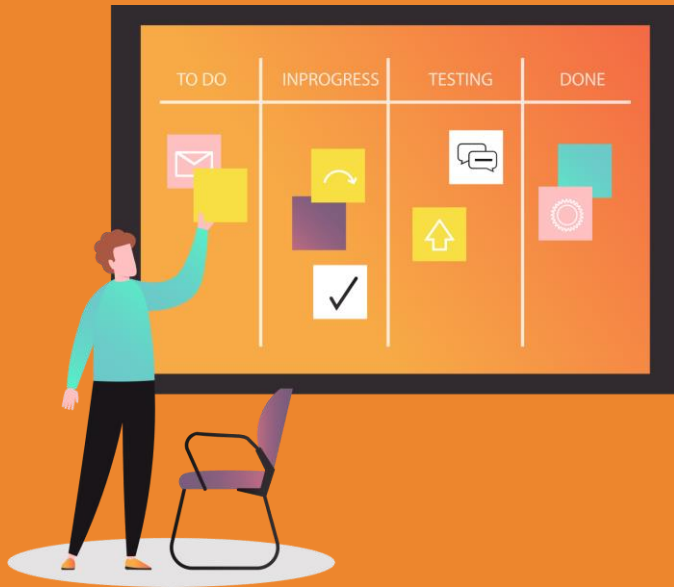

Οι Δημιουργικές ιδέες μπορεί να αφορούν:

- Τη λύση σε ένα πρόβλημα
- Ένα νέο προϊόν
- Μια νέα μέθοδο/διαδικασία
- Μια νέα έννοια, όνομα προϊόντος ή διαφημιστική καμπάνια

(Christian Kohls, 2015, Patterns of Creative Thinking)

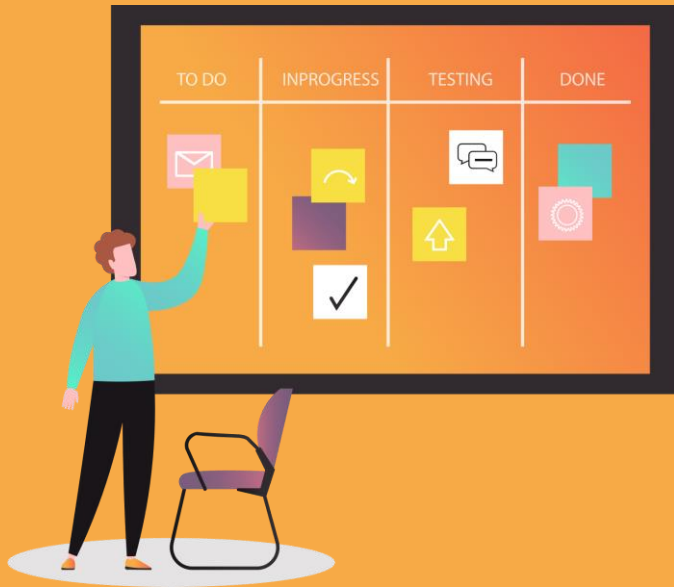
Η σχέση μεταξύ Δημιουργικότητας και Καινοτομίας

- Συχνά βλέπουμε τις λέξεις Δημιουργικότητα και Καινοτομία να συνδυάζονται ή να χρησιμοποιούνται σε εναλλαγή
- Παρόλο που, η **Καινοτομία** τείνει να δίνει μεγαλύτερη έμφαση στις **εφαρμογές** του αποτελέσματος της δημιουργικής διαδικασίας
- συμμορφώνεται απόλυτα με το δεύτερο χαρακτηριστικό της δημιουργικότητας της «**χρησιμότητας**» ή της «**αξίας**»
- Για αυτό το λόγο, η καινοτομία συνδέεται συχνότερα με τον κόσμο των **επιχειρήσεων**, της **διαχείρισης**, της **μηχανικής** και της **αγοράς**
- Η **Καινοτομία** θεωρείται το στάδιο της δημιουργικής διαδικασίας που δίνει μια **λύση σε ένα πρόβλημα** (π.χ. έλλειψη ενός προϊόντος στην αγορά, η απουσία μιας στρατηγικής μάρκετινγκ, κλπ.)

Συνθήκες που ενθαρρύνουν τη Δημιουργική σκέψη και οδηγούν στην Καινοτομία

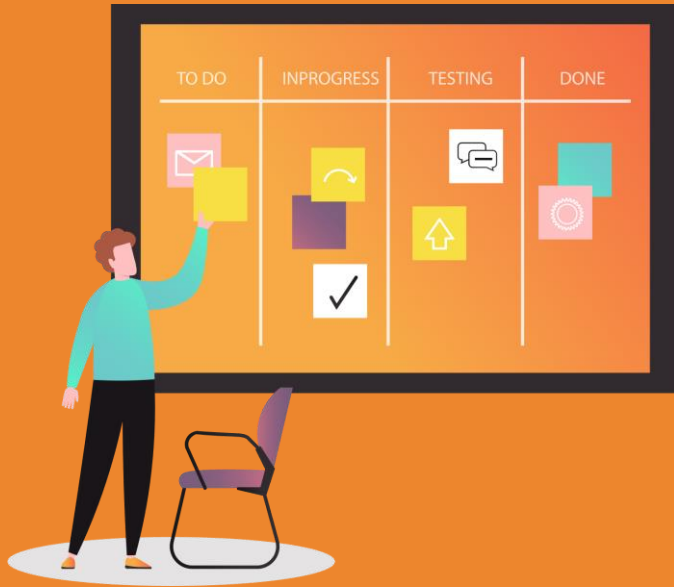
Η Μηχανή της Καινοτομίας (The Innovation Engine)

- ✓ **Φαντασία:** επαναπλαισίωση προβλήματος, ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, σύνδεση και συνδυασμός ιδεών, αμφισβήτηση υποθέσεων.
- ✓ **Γνώση:** Βαθιά γνώση του αντικειμένου. Η Γνώση είναι η *εργαλειοθήκη* της φαντασίας μας.
- ✓ **Στάση:** Εμπιστοσύνη στις δημιουργικές μας ικανότητες, αναζήτηση και απόδοση αξίας του λάθους, **περιέργεια** και **παρατηρητικότητα**, **προβληματισμός**
- ✓ **Περιβάλλον:** Φυσικά και κοινωνικά περιβάλλοντα που ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα
- ✓ **Πόροι:** Εκτός από τις χρηματοδοτήσεις, οι πιο σημαντικοί πόροι είναι οι **ανθρώπινοι** και η ενθάρρυνση των δημιουργικών κοινοτήτων
- ✓ **Κουλτούρα:** Μια πτυχή της κουλτούρας που επηρεάζει σημαντικά την Δημιουργικότητα **είναι το πως αντιμετωπίζουμε το λάθος ή την αποτυχία**, τα μη αναμενόμενα αποτελέσματα στα πεδία της έρευνας, της δημιουργικότητας και της καινοτομίας ονομάζονται NEA ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

(Tina Seelig, 2014, Innovation Engine)

Μοτίβα Σκέψης

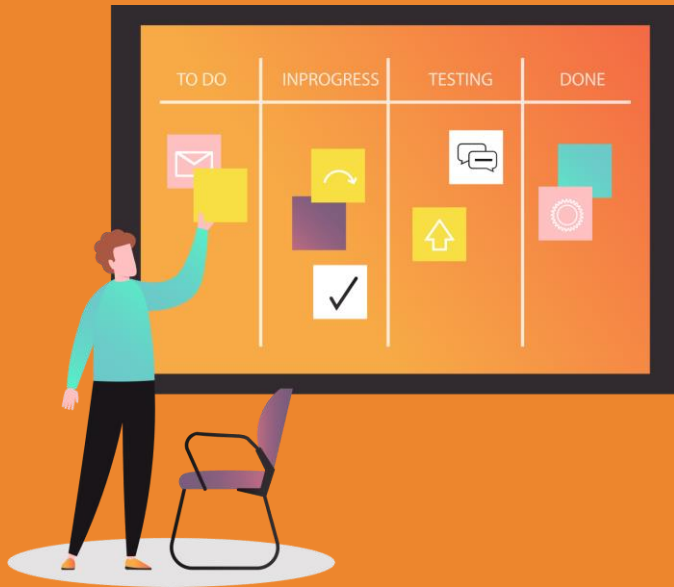

- ✓ αποτελούν αναγκαιότητα για τη δημιουργική σκέψη.
- ✓ μπορούν να συνδυαστούν. Μέσω των διαφόρων συνδυασμών, αναδύονται νέες μορφές σκέψης.
- ✓ μας δίνουν τη δυνατότητα να αναλύσουμε και να γενικεύσουμε ανάλογα, ώστε να λύσουμε ένα πρόβλημα με νέους, εναλλακτικούς και δημιουργικούς τρόπους.
- ✓ αποτελούν αντικείμενο εκπαίδευσης με τον ίδιο τρόπο όπως οι τεχνικές αναλυτικής σκέψης.
- ✓ τα εργαλεία δημιουργικής σκέψης είναι πολύ δομημένα και τα ίδια μεθοδολογικά πρότυπα μπορούν να χρησιμοποιηθούν επανειλημμένα.

(Christian Kohls, 2015, Patterns of Creative Thinking)

Μοτίβα Δημιουργικής Σκέψης

Πολλαπλές Προοπτικές: εξετάζουμε σκόπιμα ένα πρόβλημα από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Επεξεργαζόμαστε μια κατάσταση με ολιστικό τρόπο.

Εξετάζοντας κάτι μόνο από μια οπτική γωνία, είναι πολύ πιθανό να χάσουμε σημαντικά γεγονότα, πιθανές διαδρομές και ανεπιθύμητες συνέπειες.

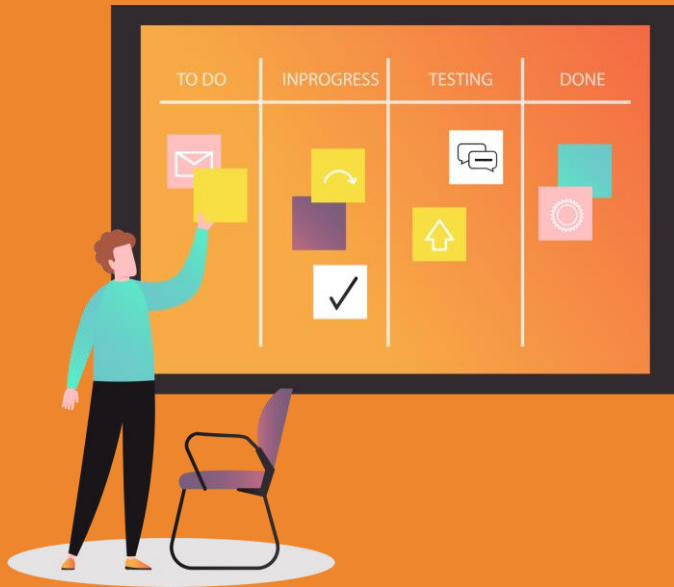
Εάν κοιτάμε ένα αντικείμενο, είμαστε πεπεισμένοι ότι το βλέπουμε με τον σωστό τρόπο γιατί φαίνεται τόσο προφανές. Σκεφτείτε όμως ένα σπίτι που είναι βαμμένο κόκκινο μπροστά και πράσινο πίσω. Αν το δούμε από μπροστά θα μπορούσαμε να ορκιστούμε ότι είναι ένα κόκκινο σπίτι. Όποιος ισχυρίζεται ότι βλέπει ένα πράσινο σπίτι φαίνεται να κάνει λάθος. Ωστόσο και οι δύο απόψεις είναι σωστές. Μπορεί να χαθεί πολύς χρόνος εάν κάθε πλευρά επιμένει στη θέση της χωρίς να αναγνωρίσει άλλες πιθανές απόψεις.

Επομένως, εξετάζουμε σκόπιμα το πρόβλημα από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Εστιάζουμε σε μία προοπτική κάθε φορά και βρίσκουμε όσο περισσότερες λεπτομέρειες, ιδέες και συνέπειες για αυτήν την εκδοχή.

(Christian Kohls, 2015, Patterns of Creative Thinking)

Μοτίβα Δημιουργικής Σκέψης

Πρόκληση Ιδεών : οδηγεί τη σκέψη σε χρήσιμες κατευθύνσεις. Ένα έναυσμα χρησιμοποιείται για να δημιουργηθούν περισσότερες από μία ιδέες. Η αξιολόγηση αυτών των ιδεών γίνεται σε δεύτερο χρόνο για να μην σταματήσει η ροή νέων σκέψεων.

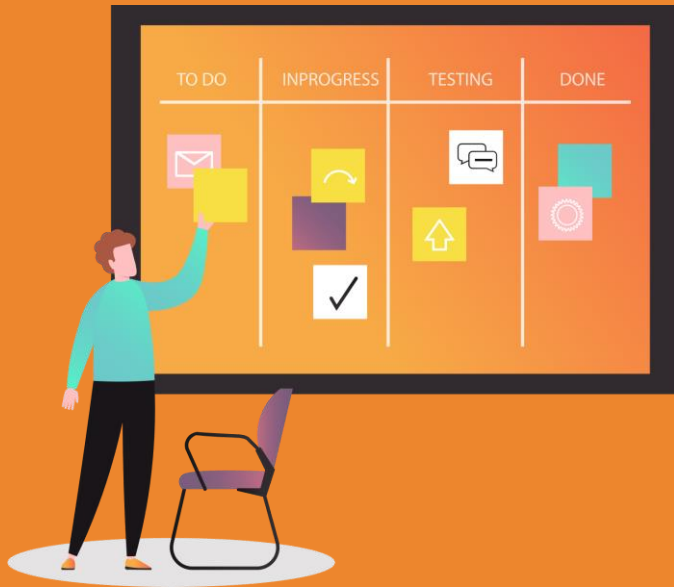
Αντιμετωπίζετε ένα πρόβλημα και δεν ξέρετε πως να το λύσετε. Κάνοντας τις σωστές ερωτήσεις έχετε διανύσει περισσότερο από τα μισά του δρόμου για τη λύση σας. Οι καλές ερωτήσεις βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση της κατάστασης, του προβλήματος, των δυνάμεών του, των ευκαιριών και των διαθέσιμων πόρων. Οι ερωτήσεις μπορούν να σας οδηγήσουν σε διαφορετικές κατευθύνσεις σκέψης, να δείτε νέα πράγματα υπό ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ. Μια καλή ερώτηση ή ένας καλός τρόπος προβολής σας δίνει το σωστό λάκτισμα για να αρχίσετε να σκέφτεστε.

Επομένως, **συγκεντρώστε ερωτήσεις, αμφισβητήσεις, προκλήσεις, προτροπές, πρότυπα και πίνακες ως ενεργοποιητές ιδεών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν τυχαία, ως λίστα ελέγχου ή κατόπιν σκόπιμης επιλογής. Ένα τυπικό πρότυπο ερωτήσεων για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με μια κατάσταση, μια πρόκληση ή ένα υπάρχον προϊόν είναι το 3Π το Τι και το Γιατί: Ποιος; Που; Πότε; Πως; Τι; Γιατί;**

(Christian Kohls, 2015, Patterns of Creative Thinking)

Μοτίβα Δημιουργικής Σκέψης

Τυχαίες Παρορμήσεις: δίνει στις σκέψεις μας μια νέα και απροσδόκητη κατεύθυνση όταν έχουμε ήδη μια καλή κατανόηση της κατάστασης ή όταν έχουμε μελετήσει προσεκτικά το πρόβλημα, αλλά ακόμα δεν μπορούμε να βρούμε κάτι νέο που θα μπορούσε να θεωρηθεί καινοτόμο ή λύση σε υπάρχον πρόβλημα.

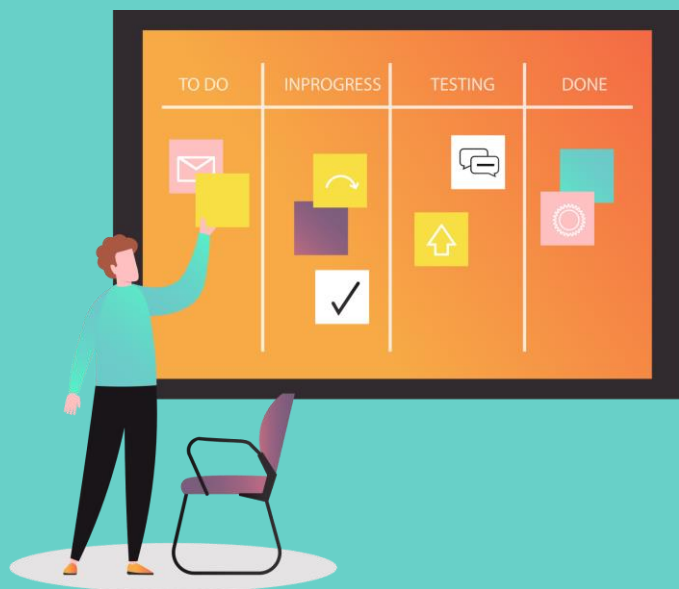
Θέλετε να αναπτύξετε νέες ιδέες ή να βελτιώσετε τις υπάρχουσες. Έχετε μια καλή κατανόηση της κατάστασης ή έχετε μελετήσει προσεκτικά τον τομέα. Αλλά απλά δεν μπορείτε να βρείτε κάτι νέο που θα μπορούσε να θεωρηθεί καινοτομία ή να λύσει υπάρχοντα προβλήματα. **Έχετε κολλήσει στις παλιές ιδέες.**

Επομένως, **δώστε στις σκέψεις σας μια νέα και απροσδόκητη κατεύθυνση χρησιμοποιώντας τυχαία ερεθίσματα όπως τυχαίες λέξεις, εικόνες ή εντυπώσεις.**

Δεν θα είναι όλες οι ιδέες που δημιουργούνται αξιοποιήσιμες. Αλλά δεν είναι αυτό το ζήτημα. Η τυχαία παρόρμηση θα πρέπει να δώσει μια ώθηση στις σκέψεις σας. Θα πρέπει να αξιολογήσετε τις ιδέες σας αργότερα και να διαλέξετε τις καλύτερες.

(Christian Kohls, 2015, Patterns of Creative Thinking)

Δημιουργικότητα και Επιχειρηματικότητα

Η μέτρηση της επιτυχίας στην
Επιχειρηματικότητα

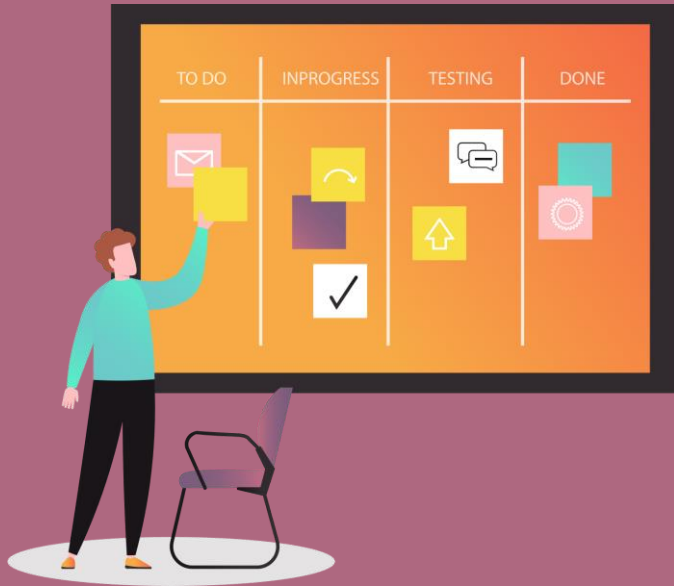
Περιλαμβάνει αρκετούς δείκτες
δημιουργικότητας, αφού, εξ ορισμού, ο
επιχειρηματικός κόσμος επικεντρώνεται
στη δημιουργία κάτι «**νέου**» και με
«**αξία**» για την αγορά.

Ψηφιακά Εκπαιδευτικά Εργαλεία που ενθαρρύνουν τη Δημιουργικότητα στη Σχολική Τάξη

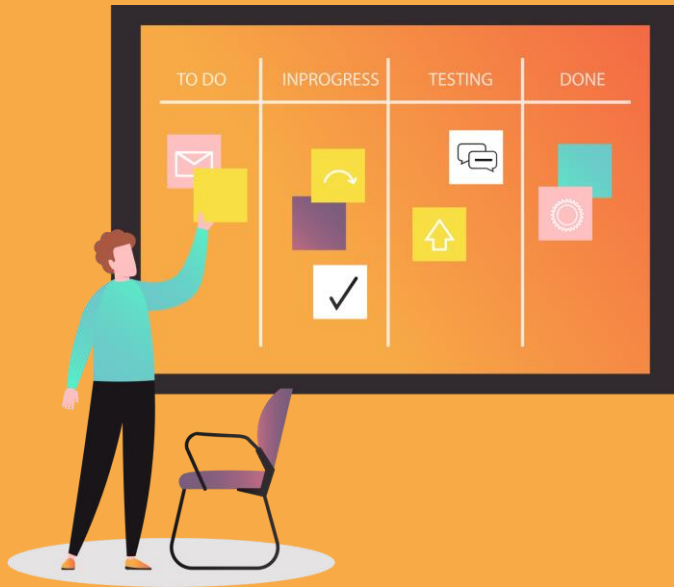
<https://www.classtools.net/>

για τη δημιουργία:

- Κουίζ, σταυρόλεξων, sudoku
- Πειραματικούς λογαριασμούς σε social media
- QR κωδικοί για εκπαιδευτικά παιχνίδια
- Ψηφιακές εκθέσεις τέχνης και ψηφιακά μουσεία
- Κονκάρδες για ομάδες ή παιχνίδια ρόλων
- Ιστοριογραμμές για ιστορικά γεγονότα
- Πολυμεσικές παρουσιάσεις

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία

- Ali Taha, 2015, Creative Management Techniques and Methods as a Part of the Management Education: Analytical Study on Students' Perceptions
- Amabile, 1997, *Motivating creativity in organization: On doing what you love and loving what you do*
- Cropley, 1999, *Definitions of creativity*
- Ferrari et al., 2009, *Innovation and Creativity in Education and Training in the EU Member States: Fostering Creative Learning and Supporting Innovative Teaching*
- Ford & Harris, 1992, The elusive definition of creativity
- Kohls, 2015, Patterns of Creative Thinking
- Seelig, 2014, *Innovation engine*
- Universitat Jaume, 2015, *Scopes of Creativity. Creativity in business*
- Villalba, 2008, *On Creativity Towards an Understanding of Creativity and its Measurements*

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΚΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΚΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

The project „Agile2Learn was financed with the support of the Erasmus+ Programme of the European Commission under the Grant No.: 2021-1-CZ01-KA220-VET-000025558

[Agile2learn.eu](https://agile2learn.eu)